

СВОБОДА
UKRAINSKYI SHODENNIK
FOUNDED 1898

СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year \$12.00; six months \$6.25; three months \$3.25. — Jersey City & Foreign Rates: One year \$14.00; six months \$7.50; three months \$4.00. For UNA members monthly \$54.

Address: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Нова місія Тейлора

Наприкінці минулого тижня у Вашингтоні й у Південному В'єтнамі зайшли поважні зміни на високих військових становищах і в дипломатії. Американський посол у Південному В'єтнамі Генрі Кебот Ладж зголосив, що приватні причини димісії, — насправді для того, щоб 13-го липня в Сан-Франциско взяти участь в передвборній конференції Республіканської партії. На його місце Президент призначив дотепершнього голову штабів об'єднаних штабів, генерала Максвелла Тейлора, створивши водночас неіснуюче до цього часу становище заступника посла й призначивши на нього професійного дипломата Алексіса Джансона. На нового голову штабів об'єднаних штабів призначено дотепершнього шефа штабу Армії генерала Ерла Вілера, а на його місце — генерала Гаролда Джансона, що був заступником шефа штабу операцій.

Очевидно — ці зміни знайшли голосний відгук в американській і закордонній пресі, зокрема в політичному світі далекосхідних і південноазійських країн. Американські коментатори віддавали називали трьох людей, як дійсних планувальників політики ЗДА у відношенні до Південного В'єтнаму та взагалі країн Південної Азії, загрожених комуністичною агресією: секретаря оборони Роберта МакНамара, посла Генрі Кебота Ладжа і генерала Максвелла Тейлора. Тому призначення цього останнього на посаду посла у Південному В'єтнамі було найперспективнішим підтвердженням намірів президента, що політика ЗДА у відношенні до Південного В'єтнаму залишатиметься незмінною і йтиме далі по лінії всебічного підтримання боротьби південно-в'єтнамського режиму проти комуністичних терористів — партизанів.

Коли вже Генрі Кебот Ладж, колишній сенатор і колишній посол ЗДА в Об'єднаних Націях та республіканський кандидат на місце — президента в останніх виборах, користувався у Південному В'єтнамі великим персональним авторитетом, то генерал Максвелл Тейлор, який кілька разів приїздив туди в характері голови штабів об'єднаних штабів ЗДА, мав те ж саме авторитет. Газети звертають увагу, що новий командант тамосінь американських збройних сил, генерал Вільям Вестморленд, як і названий угорі новий голова штабів об'єднаних штабів, генерал Ерл Вілер, це, так би мовити, протеговані Тейлора, які служили під його командуванням і які, разом з Алексісом Джансоном, становитимуть той гармонійно співпрацюючий гурт, який водночас — разом з МакНамаром — плануватиме й виконуватиме найважливіші завдання на Півдні Азії. Найперші коментарі комуністичної і совєтської преси про ці знаменні зміни такі, що це — американська «політика пістолів». Однак такий пошановний коментар, як військовий фахівець, «Нью Йорк Таймс» Генсон В. Болдвін, стверджує, що ген. Максвелл Тейлор був і є проти поширення війни на території Північного В'єтнаму та Китаю, що він — проти переслідування комуністичних партизанів на території Камбоджі. Ген. Тейлор — твердить названий фахівець — є за створення в Південному В'єтнамі таких економічних і політичних і психологічних умов, в яких можна буде великої війни. Очевидно, він був і за те, щоб відвести комуністичних партизанів без вартувальності — на всякий випадок — до війни краще, ніж це було в Кореї — якщо колишній Індонезійський мав би перетворитися у другу Корею.

В цьому й полягає місія генерала Тейлора: так чи інакше, зловкальною чи великою війною, вартувати Південь Азії від комуністичної зарази.

Зневага Шевченка

Згідно з твердженнями очемидів, великої зневаги нашого Кобзаря допущається представник так званого «уряду УССР» при ЮНЕСКО, коли в травні ц. р. влаштовано в Парижі Шевченківську виставку. Після урочистих проголошень української підсовєтської преси, що 150-ліття народження Кобзаря буде шановане «на високому рівні», «в міжнародному масштабі» — отакі гріє і боліше розчарування! Перш за все, Шевченківська виставка в домі ЮНЕСКО в Парижі тривала тільки 4 дні, від 20 до 24-го травня. І ніхто не рекламував. Може це й краще, бо було б соромно перед французами, які не знають «топонімів», а втілює між політичної нетерпимості Москви супроти повнозвучного народу.

Що являла собою ювілейна Шевченківська виставка в Парижі, столиці європейської культури? Чи там показали нашого великого Кобзаря, як голос сумління людства усіх націй? Чи його виправдали за кордон так, як колись Микола Палкін виправдовував на Засланні в Азію із забороною писати і малювати, себто творити?

У будинку ЮНЕСКО, у проході між двома залами, де відбуваються конференції, притулено до стіни декілька картонових таблиць сірого, невиразного кольору. На них написані французькою мовою — цитата з промови Хрущова про Т. Шевченка та його всебітні значення, декілька цитат з висловлювань російських критиків. Хтось пишучи поспішно, поробив помилки, і тому поверх літер бачимо наліпки з виправленнями. Поруч — декілька фотопрокопів з картин Т. Шевченка, з ілюстрацій до «Кобзаря». Між таблицями приміщено кілька томів книжок: «Кобзар» та праці про Т. Шевченка, усі виключно з совєтського періоду. Супроти розкинутих видань «Галичани» та інших французьких видань — ті совєтські книжки справляють гнітюче враження і оформлення і якістю паперу. З листа з Парижу довідуюсь, що впродовж трьох годин очкування на виставку не прийшло піднятися ні один цікавий! Про це не знали. Та й оглядати таку «виставку» фактично означало марнувати час. Наймодіші африканські держави, які ще рік тому були класичними колоніями, лийні показують на Світовій Виставці в Нью-Йорку в своїх павільйонах цвітки, гідні уваги і робітників, і вченого експонати. Але рекламована в пропагандистських цілях «Українська ССР», що вже переіпахла і т. д. і т. п. — не спромоглася бодай скромно шанувати великого сина великого народу.

Шевченківську виставку в Парижі в паризькому «Українському Слові» названо «неймовірним скандалом». На цю ювілейну виставку Москва не дала нічого, що справді могло б привернути увагу культурного світу до Тараса Шевченка, а з тим — і до українського народу, до його невіршених проблем, до його «окраденої долі». Генеральний секретар ЮНЕСКО, Рене Майо, автор відкритого листа до підсовєтської української преси, — знає велич Шевченка і безсмертність його ідей. Але п. Майо не буде втручатися в справу виставок окремих країн, адже їх влаштовують представництва тих країн чи пак держав. Формально ні в складі ЮНЕСКО, ні взагалі в Об'єднаних Націях немає держав-колоній. Але делегати до ООН і члени ЮНЕСКО не можуть не помітити, хоча б у зв'язку з ювілейною Шевченківською виставкою, що і між їхніми членами є колонії — в даному випадку 40-мільйонна Україна, найбільша — і найнебезпечніша! — колонія Росії. У цьому відношенні й ця виставка має свою вимову.

НАУКОВІ ПРАЦІ ЧИ ПРОТЕСТИ

Одні з перших, що почали інформувати чужинців про Україну, це була наша стара еміграція на території Америки. Вона з часом зорганізувала УККА, який відповідно до своїх фондів продовжує йти працю.

На допомогу УККА пішли т-ва НТШ і УВАН, діяльність яких відновлено на території Америки.

Видавання наукових праць, аналіз НТШ і УВАН, «Українського» Кварталіна, УККА-комітетом, як також індивідуальні контакти наших науковців і професорів по університетах з американськими інтелектуалами і державними діячами проломили індивідуальні американські до української проблеми. У висліді цієї акції кол. президент Айзенгавер проголосив Тиждень Повнозвучних Націй, який відзначає кожного року і підписав закон про побудування пам'ятника Т. Шевченку в Вашингтоні, а в Конгресі річично в день 22-го січня згадується роковини проголошення незалежності і соборності України.

Крім видавання наукових праць, наші наукові товариства винаймають усіх можливих заходів, щоб виправдати не точні відомості по різноманітним енциклопедіям. І на тому полі видно вислід їхньої наполегливої праці, бо в енциклопедії Британії під словом «Ukraine» вже правильно подано історичні факти про Україну. А скільки ще є енциклопедій, які представляють Україну в кривому дзеркалі?

Видавання наукових праць і спростування помилок в енциклопедіях в Америці і поза нею це одна з найважливіших ділянок нашої суспільної праці на еміграції, бо науковий світ, шукаючи правди, користується передусім науковими працями та енциклопедіями.

Наукова праця, добре обгрунтована і видана американською чи канадською університетською пресою, має першорядне значення. Однак доля інших наукових праць, написаних звичайно на еміграції Об'єднаних Націй або лежить у приватних університетах чи публічних бібліотеках.

Видавання добре опрацьованих праць вимагає багато грошей і труду. Через те таких праць, головую на тему української — російських відносин, немає майже ніяких. Щоправда, недавно за ставленням і фінансуванням УНС вийшла англо-американська енциклопедія, яка вже робить і зробить колосальну роботу на тему інформувати чужинців про Україну. Однак один воєнний війни не виграла. Нам треба більше наукових праць, а енциклопедію, яку видає УНС, треба видати в більшому тиражі і перекласти її на світові мови.

Всід за науковими т-вами і УККА, які інформують американський світ про Україну, поклали в 1959 р. Українська Інформаційна Служба, два роки пізніше два Інститути і Українсько-Американська Асоціація Університетських Професорів. В Шикаго отже масмо Українсько-Публіцистично Науковий Інститут, в Нью-Йорку — Український Пропагандистський Інститут ООЧСУ. Цілію тих Інститутів і УААУП є інформувати чужинців про Україну головую шляхом видавання наукових праць. Так Інститути як і Асоціація Професорів ангажують науковців до написання наукових праць. Є вже деякі з них написані, однак з огляду на брак грошей в наукових фондах їх видати не можна.

Тим часом являна книжкова публікація, як фальшиво інформують світ про Україну, суне з пораз більшим розгоном.

Коли переглянути публікації, шкільні підручники від найвищих до найнижчих американських шкіл, велике число енциклопедій і пресу для молодих старших — всі ці матеріали представляють нас, українців, як безформну масу, а Україну як район Росії. На малах і глобулах, за малюк-візком, Україна не існує. Тоді нічого дивного, що американський робітник чи інтелігент не знає про наше існування, а Україну зокрема.

Чи в обличчі цієї дійсності не можна знайти мотузки фальшиво історичних фактів? Безперечно, наукові праці мають своє велике значення. Але коли ми з забідли, щоб видати їх, треба бути елястичним і перейти на інші рейси формування американської думки відносно української проблеми. На це масмо багато інших засобів. Знаємо, що президент УККА, проф. Добрянський дав дуже часто реферати і радіальні аудіції на тему східної Європи, Росії і України для студентів і американців взагалі. Чи Науковці Т-ва, Асоціація Професорів і Інститути не могли б давати реферати по університетах, до американських організацій і хвилів етеру? Але і на це нема грошей, можуть відповісти деякі скептики, бо прелеганта, залю чи радіо треба оплатити, а крім того можуть бути перешкоди особистого характеру.

Тоді, якщо ми не спромоглися видати наукові праці і давати реферати чи радіоаудіції, — оскільки ж однак зброя — протести чи меморандуми. Ця зброя безпосередньо звернена до автора, який свідомо чи не свідомо фальшиво історію України.

І на це не тільки Науковці Т-ва, Інститути і Асоціація Професорів, але й студентські та молодіжні і інші організації можуть собі дозволити. З досвіду знаю, що безпосередня акція — протест (а навіть демонстрація — МУН 1962) має успіх, на який не треба довго чекати. Автору чи видавництву шкільних підручників, мал, глобусів чи прес йдуть назустріч протестам, бо тут ходять про бізнес. Натурально листи чи протести мають бути написані об'єктивно і оперті на чужі і український бібліографі.

Однак до цієї праці треба людей жертвувати. Не можна сказати, щоб їх не було. Слід їхньої жертвенної та безкорисної праці видно на сторінках нашої преси. Однак їх є абсолютно замало в порівнянні до моря книжок чи преси, які ворожо ставляться до української проблеми.

В попередніх рядках я задав був про Українську Інформаційну Службу, яка від чотирьох років діє при УККА у Філадельфії. Ця скромна Інституція дала доказ, що на полі спростування фальшивих вістей про Україну можна також багато зробити навіть і самими протестами.

ПЕРШІЙ ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ

В Ромні жеврів вогник любові до батьківщини, вогник українського патріотизму. В минулому то були Полетини з їх однодумцями; після скасування гетьманщини їхні, хоч і дуже нечисленні, нащадки. А після скасування кріпацтва носіями української ідеї стають окремі люди з рідів інтелігенції: учителі, урядовці різних установ, залізничники т. ін. Мало було їх, праця їх була майже непомітна, але та «скра вогню праведного» не загасла. Їхня діяльність виявлялася в заснуванні аматорського драматичного гуртка, що очолював перерваний, працював до революції. У цьому драматичному гуртку почалося своєю працею одна з найвидатніших українських артисток Ганна Затиркевич — Карпінська, що потім, у 1921 році, і життя своє скінчила в Румунії.

З Румунії, як твердить К. Титаренко та С. Зеркаль, походять Олександра Алчевська — перший український гірничо-промисловець і один з найвидатніших фінансистів у Румунії. Серед професорів Української Господарської Академії в Чехо-Словаччині були вихованці роменської реальної школи Л. Фролов, С. та В. Тимошенки, Ів. Труба. Ромеєм і вихованцем цієї школи був і Олександр Коваленко, що йому судилося відіграти визначну роль в відомому повстанні на панцернику «Князь Потьомкін». Ставши останнім командантом (не головою повстанного комітету), він рішуче відкинув директиви тому комітету від Леніна, що, з пропагандисною метою, вимагав, навіть хоч би й бою з цілою чорноморською ескадрою; унікаючи зустрічі з тією ескадрою, він привів панцерник до румунських берегів, врятувавши життя 850 морякам, на 75 відс. українцям з пошкодження. Саме тому в більшовицьких енциклопедіях про Ол. Коваленка немає найменшого згадки.

З Румунії ж і Засуля, походить Антоненко — Давидович, з Роменщини — М. Івченко та брати І. та В. Кавалеридзе.

З революцією 1917 р. вогник української ідеї в Румунії розростається, драматичний гурток перетворюється в дуже активну Прогресивну, і не дивно, що якраз тут, у Румунії, виникає думка спорудити пам'ятник Шевченку. Ініціатором і фундатором була роменська Прогресивна, творцем — скульптор Іван Петрович

Іван Курце

Нова чорна пляма

Наприкінці минулого року Деркалідава Україн видав роман «Віхола», написаний якимось Сагеном Куртиком, родом із Черногонограду на Львівщині. «Віхола» треба поставити поруч із такими нальпами на українців-патріотів, зокрема на воїнів УПА, як повісті «Про що шумів польський бір» В. Довгого, «Недолюди» Ю. Омельчука, публіцистично-виступницькі писання Ю. Мельничука й ін.

Для відбудови в Галичині, в районі Забужжя-Бродів; інколи переноситься у Львів. Совєтська армія вже підкопується до Бродів, коли, — розповідає, не кліпаючи очима автор, — почала творитися УПА, щоб служити... «англо-американським імперіалістам!» У цьому літературно-політичному нальпі виведена ціла галерея діячів: ОУН, з дуже характерними, надуманими прізвиськами: Лука Череватий, Семен Гадій, Йосип Борсук і подібні; найчорнішими мазками змальовано греко-католицького священника-патріота о. Цицирика. Автор вкладає в уста борців ОУН такі промови, що компрометують ідею української незалежності — державності. Наприклад: «Німеччини не існує... Ми, українські націоналісти, масмо готувати платформу для Америки... Єдине гасло, що його мають, — на своїх прапорах бандерівці!» — «Убивати!»

Герой «роману» — селянський хлопець Андрій Костюк. Його мобілізований батько б'ється в лавах совєтської армії. А він — у лісах, у криївах УПА, як каже автор — «холодних кривавих». І де чи не єдина правда у всьому творі. Во не платили за ті криваві ні Німеччина, ні Америка, ні Англія. Їх лише любов'ю серця згрівав український народ, посланих у ті криваві краєві синів і дочок. Але Євген Крутак, чи, пробачте, Куртик — дивиться на правду з висоти московського службіста. І тому в кінці його твору упіває Андрій Костюк «прозріває», бачить, що, мовляв, оуниці лише рикуть та продають... і йде «з повинною» до більшовиків, продавати своє не вигадано, а реально, своїх товаришів і святу ідею незалежності України.

Книжку «Віхола» з літературного боку написано невправно, фрагментарно, багато сцен — психологічно не опрацьовані. Але це для містечківських достоянств її написано й видано, а для компрометації діди Тараса Шевченка — «в своїй хаті своя правда і сила, і воля». Крім того, під текстом уяви час вичувати записки, щоб націоналісти — здавалися на ласку окупанта, щоб приходили «з повинною».

Можна багато речей зрозуміти й пробачити. Але автору «Віхоли», безсоромної проповіді національного рабства — ніколи не пробачити український народ. Шкодою літературознавців, то ім не має чого й пробачати чи не пробачати, бо «Віхола» не лише нова чорна пляма у сірому потоці антиукраїнських публікацій в УССР.

Л. П.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(25)

Вадим Павловський

ШЕВЧЕНКО В ПАМ'ЯТНИКАХ

На конкурс надійшло 17 проєктів. 14-го липня 1962 р. їх розглянуло журі, в якому були архітект Аполінарій Осадца (голова журі), мистецтвознавець проф. Дам'ян Горяткевич і проф. Антін Малоца, мalar Петро Андруєв, письменник Улас Самчук, інженер-архітект Гільмод Д. Кларк, скульптор Доналд де Лю, куратор Метрополітен Музею в Нью-Йорку Роберт Б. Гейд, голова Американського Т-ва Скульпторів Е. Пол Джениевей і голова Мистецького Відділу Джорджтаунського університету в Вашингтоні д-р Ерік Ларсен.

Журі визначило першу нагороду проєктом, автором якого виявився Леонід Молодожанин (Лео Мол), що його інший проєкт був відзначений на конкурсі у Вінніпегу 1959 року; другу нагороду одержав проєкт роботи Андрія Даралана, автора Вінніпезького пам'ятника Шевченку. Журі одностайно ухвалило не давати решти нагород іншим проєктам. Натомість Головна Управа Комітету зі своїх ініціатив дала п'ять почесних відзначень по 500 дол. проєктам, авторами яких виявились Роман Коваль (Вінніпег), Григорій Крук (Мюнхен), Сергій Макаренко з Надією Сомко-Макаренко (Нью-Йорк), Мірослав Д. Німич з Валентином Сі-м'янидцем (Вашингтон), Сергій Литвиненко (Нью-Йорк).

Проєкти були виставлені для огляду в залах Українського Інституту Америки в Нью-Йорку. Ці проєкти, а особливо — вибраний журі проєкт Молодожанина, викликали ряд дискусій і окремих виступів. Проєкт Л. Молодожанина зоб-

ражує Шевченка молодим, згідно з побажаннями в умовах конкурсу. Поет стоїть на постаменті в динамічній позі, немов звертаючись до глядачів з палкими словами. Позад нього прострєдбачає величезну кам'яну плиту, поставлену стовч, а на ній — рельєф, що зображає Прометея, згаданого Шевченком у поезії «Кавказ».

І загальний задум пам'ятника, і розміщення частин його, і обличчя поета — все викликало палкі дискусії. Всі бажали б, щоб цей пам'ятник в осередку вільного світу був світовим шедевром, небувалом і неперевершеним глибиною і здійсненням П.

17-го квітня 1963 р. урядова Мистецька комісія затвердила обраний журі проєкт Л. Молодожанина разом із поданням архітектором Родаслован Жуком проєктом оформлення місця, де має стояти пам'ятник. Воно було вибрано ще раніше і апробоване 6 грудня 1962 р. Комісією планування столиці.

Цей місце — площа на перехресті «Р» Street і 22nd та 23rd Streets — було посвячене під пам'ятник в урочистій церемонії 21 вересня 1963 р. Ця церемонія викликала різку реакцію з боку місцевої газети «Вашингтон Пост», яка надрукувала кілька статей проти спорудження пам'ятника. Газета твердила, що Сенат був мало поінформований, коли затвердив закон ч. 86-749; що Тарасові Шевченку не варто ставити пам'ятник у Вашингтоні. Газета згадувала також аргументи про «холодну війну», які ще раніше висунула совєтська преса.

Виступи газети «Вашингтон Пост» не знайшли підтримки серед американської преси, якщо поглянути окремі випадки, як от газ. «Джорніел» з Мілвокі, Вісконсин, «Новое Русское Слово» чи газ. «Россія» з Нью-Йорку. На оборону пам'ятника виступили вашингтонські газети і, в протилежність російській еміграційній пресі, польській. Американські українці, як також і всі організації в ЗДА, засипали газету «Вашингтон Пост» листами з протестами проти грубих виступів її проти Шевченка.

В справу втрутилася також Москва. Пресовий відділ амбасад СССР у Вашингтоні 23 грудня 1963 р. розіслав амери-

канський та український пресі в ЗДА текст відкритого листа, підписаного 34-ма діячами культури в Совєтській Україні. А газета «Вашингтон Пост» подала зміст листа до неї від Луки Кизі, голови делегації Совєтської України в Об'єднаних Націях. Виступи Москви і Києва були суперечливі: не різниково виступили проти спорудження пам'ятника Шевченку у Вашингтоні, вони гостро атакували тих, хто той пам'ятник споруджує.

На початку червня 1964 р. в зв'язку з закінченням робіт над монтуванням пам'ятника «Вашингтон Пост» знову виступила зі статтею, де звинувачувала Шевченка в антисемітизмі й більшовизмі. Цей дивний виступ змусив іншу місцеву газету «Вашингтон Івнінг Стар» виступити зі статтею, де давалася позитивна оцінка творчості Шевченка.

Як можна бачити з публікованих попередніх знімків монтованого, але ще не відкритого пам'ятника, загальна композиція його зазнала помітних змін порівняно з преміюваним проєктом. Остаточну оцінку його можна буде дати лише по відкритті пам'ятника, коли можна буде бачити його разом з усім ансамблем площі, на якій його ставлять.

В той час, як у вільній пресі проходив конкурс на пам'ятник Шевченку у Вашингтоні, в Москві також почалося готування до Шевченківського 1964 року. В кінці літа 1962 року Рада Міністрів СССР, в погодженні з Міністерством культури та Спільною архітектурі, оголосила всесоюзний конкурс проєктів пам'ятника Шевченку в Москві. Проєкти мали бути подані до 1 січня 1963 року. Журі розглянуло 33 проєкти, з яких 17 надійшло з України. Першою нагородою не одержав ніхто. Другу нагороду одержав проєкт від Леоніда «Колос». Автор його — три молоді скульптори з майстерні проф. Михайла Лисенка в Київській Художній Інституції — Михайло Грицюк, Юлій Сінкевич і Анатоль Фуженко, та архітект Андрій Сінцарев. Пам'ятник вирішили будувати за їхнім проєктом. Проєкт весь час перероблявся відповідно до порад і побажань мистецької громадськості і трудящих Москви: 10 червня 1964 р. пам'ятник відкрив Микита Хрущов в присутності президії ЦК КПСР і уряду СССР та УРСР.

Пам'ятник зображує Шевченка по поверненні з заслання; одягнений у кирею він іде назустріч бурі, яка розвіє його одягу. Голова трохи похилена, очі задумливо дивляться додолу. Постає стоїть на скелі з граніту, привезеного з під Житомира.

Цей пам'ятник, поставлений в урядовому порядку, стоїть перед готелем «Україна» в Москві — місті, яке є символом усього того, проти чого боровся Шевченко.

Шевченківський рух 1911-14 років замахався за побудову пам'ятника Шевченку в Києві. Це була боротьба не тільки за пам'ятник, що його забороняв російський уряд, а й боротьба за повне звільнення України. Вона увійшла в історію під назвою «Шевченківський рух». Епопея цього руху крізь перемоги і поразки простяглася аж до нашого часу. Цим рухом у неї активно включилися американські українці. Їхня ініціатива викликала до життя два пам'ятники — один у Вашингтоні, і другий, вимушений, у Москві. Вони стоять як символи волі, нагадуючи світові про невиконані заповіти поета — заповіти неможливості свободи для всіх людей і всіх націй.

«Повідомлення Комітету Пам'ятника Шевченку», Свобода, 3 серпня 1962 р.

«Свобода», 19 квітня 1963 р.

«Свобода», 8 грудня 1962 р.

«Свобода», 24 вересня 1963 р.

«Washington Post», Oct. 18, Oct. 25, Nov. 1, Nov. 12, 1963.

«М. Паркомонко», Тарас Шевченко і боротьба з холодною війною», Совєтська Культура, 24 грудня 1960 р. (Москва); Радянська Культура, 29 грудня 1960 р. (Київ), та ряд інших публікацій в інших газетах і часописах.

«The Sunday Star», Nov. 10, Dec. 4, 1963.

«The Washington Daily News», Oct. 22, 1963.

«Gwiazda Polarna», 14 грудня 1963 р.

«Слово до українців, до української громади в США, до Комітету пам'ятника Шевченку», Літературна Газета, 29 листопада 1963 р. (Київ).

«Washington Post», June 3, 1964.

«Washington Evening Star», June 4, 1964.

(Київ)

Єпископ Кир Йосиф благословитиме іконостас в Гантері, Н. Й.

4-го липня 1964 року Високого Преосвященний Кир Йосиф, Єпископ Стеффордський, довершить благословення і іконостасу в церкві св. Івана Христителя в Гантері. Церква, присвячена пам'яті полєного героя, які за віру Христову й за волю України життя своє віддали. Ірод Антипа велів зрубати голову св. Івана Христителя за вчення Христове. Тому похити церква в Гантері й назвала її ім'ям отого великого Предтечі Христа! Водночас присвячується цей храм Божий нашім воїнам Христовим, які від зарання історії аж по наші часи стоять у боротьбі з антихристами в Україні.

При нагоді посвячення цієї церкви в 1962 р. Владика Йосиф Шмондрок сказав: "Будьте нові, гарні, в українському стилі церкви, школи та зберігайте пильно нашу дорожню традицію. Учнів дітей своїх рідної мови, бо в протестантському вихованні, навіть будувати свої церкви?" Ці слова нашого Владика, мовляючи, що їх годиться Єпископ уже тут народжений! Наше бо церковно-образотворче мистецтво, архітектура, іконостас, наші обрядові пісні мають вікову традицію. І це правда, що українці в діаспорі мусять зберігати за словами Кир Йосифа традицію своїх діда, бо інакше потонемо в чужому морі.

Однією з наймаркантишніших принамок східного обряду в нутрі церкви є іконостас. Якщо хочемо зберегти красу та велич і зміст нашого обряду, то не маємо Богослуження без іконостасу. Бо іконостас, хоч і матеріальна річ сама по собі, має символічне значення для нас і дітей наших, яким доводиться зростати на чужині. Іконостас ставить, перед очі кожного вірного в церкві різницю між східним і західним — латинським обрядом. Іконостас пригадує вірним у наглядний спосіб найважливіші події з життя нашого Спасителя і Матері Божої, а далі по події зі старого та нового завіту. Медальйони з чотирма святими доводять нам, що правду науку про ціль нашого життя маємо шукати в св. Євангелії. А різьба ви-

Василь Качмар

Комісія Воррена закінчила працю

Вашингтон. — Після семи місяців вивчення обставин і перешкоджань свідків, Комісія головного судді Ірла Воррена закінчила свою працю. Останнім свідком, що зізнався у справі вбивства президента Джона Ф. Кеннеді, був Джим Ровлі, керівник тасмної

поліції, яка відповідала за життя кожного президента і його родини. Опитування Д. Ровлі тривали три з половиною години. Якщо виявиться необхідним, то будуть покликані нові свідки. До складу комісії входили 7 осіб, між ними і колишній керівник розвідки Аллен Даллес.

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу в Клівленді, Огайо

— скликає —

на п'ятницю, 3-го липня 1964 року
в приміщенні
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
при вулиці West 14 в КЛІВЛЕНДІ, Огайо

ПІВРІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

На ці збори обов'язково повинні прийти відділові Урядники й Комітетні Делегати таких Відділів:
50, 102, 108, 112, 180, 233, 240, 251, 291, 295,
328, 334, 336, 346, 358 і 364.

ПОРЯДОК НАРАД:

1. Звіт Членів Окружного Комітету та відділових Предсідників і Секретарів з організації діяльності за перше півріччя;
2. Звіт й доповіді Головного Радника УНСоюзу про нові поліпшення у діяльності життєвого забезпечення, схвалені Головним Урядом УНСоюзу на недавніх Річних Нарадах;
3. Звіт і доповіді Обласного Організатора про минулу піврічну організаційну діяльність Органу та план успішного закінчення ювілейної кампанії за розбудову УНСоюзу;
4. Обговорення актуальних організаційних справ.

У цих зборах також візьмуть участь:
Дмитро ПІМАГАЛА, Головний Радник УНСоюзу
Осипа ОЛІНІВЕНЧІ, Головна Радна УНСоюзу
Володимир ГІРНЯК, Обл. Організатор УНСоюзу

Початок 7:30 вечора
ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ

З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ у ВАШИНГТОНІ

Хор "СУРМА", Шиндго Проф. ІВАН ТРУХЛІН, диригент ВИПУСКАЄ ПЛАТІВКУ

ШЕВЧЕНКО В ПІСНІ 8 ТВОРІВ НАШИХ КОМПОЗИТОРІВ НА СЛОВА Т. ШЕВЧЕНКА

Вступне слово Проф. СМАЛЬ-СТОЦЬКІН, Marquette University

ЦІНА: Monaural \$4.00 — Stereo \$5.00

ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ.

Замовляти можна:

Taras M. Lisiewicz — 2319 W. Thomas, Chicago 22, Ill.

Академія пам'яті Симона Петлюри в Нью Йорку

Центральний Комітет Вшанування Пам'яті Симона Петлюри в Америці і представителів Виконавчого Органу УНР в ЗДА урядили 6-го червня 1964 р. в Нью Йорку, в будинку УВАН у ЗДА Академію, присвячену 38-й річниці трагічної смерті Симона Петлюри.

Були присутні: д-р С. Витанський, Президент УНР в екзилі, і М. А. Лівницький, голова Виконавчого Органу УНР в ЗДА.

Академію відкрив ген. штаб ген.-хор. А. Валієвський, підкреслюючи, що Петлюра духовно є завжди серед діючого українського суспільства.

М. Кучер назвав постать С. Петлюри, що стала на Україні легендарною — "метеором, що пролетів по темному небі". В характері Петлюри було багато спільного з Шевченком: ідейність, правдивість, відданість. Доповідач нагадав шляхи покоління, до якого належав Петлюра і яке, вперше в історії новітньої України, стало до боротьби за незалежність. Перша на Великій Україні політична партія РУП була політичною школою Петлюри. В 1917 році він не бо-

Академія в честь Симона Петлюри і Євгена Новоуляця в Рочестері, Н. Й.

Організація нашого міста, яка підтримує Державний Центр УНР в ЗДА, утворила Комітет для вшанування Вождів збройної боротьби українського народу за самостійну Україну. Головою Органу Вісик УНР Симона Петлюри і полк. Євгена Новоуляця, провідника ОУН. Головою Комітету обрано Павла Шиміна, а секретарем Петра Лихощерста.

17-го травня о. протоієрей Микола Чернявський настоятель церкви УАПЦ св. Покрови по Службі Божій відправив Панахиду за спокій душ Симона і Євгена.

Також о. Стефан Чомко, парох української католицької церкви св. Йосафата, відправив Панахиду за наших Героїв.

Того самого дня по полудні в Українському Народному Домі відбулася Академія. Академію відкрив Петро Лихощерст, а пані Марія Клімця виконала американський гимн.

Гарну доповідь про Симона Петлюру й Євгена Новоуляця та їх непохитність у війні з ордами більшовицької Москви виголосив Яків Пондаришук.

У мистецтві частині Вікторія Потужна декламувала "На смерть вождя", а Надія Ледосюк "До помсти" і "Народ мій".

Після цього відбувся соль-

Дм. Ерстенюк

Комітет для видання творів і вшанування пам'яті проф. Віктора Доманицького

У зв'язку зі смертю проф. Віктора Доманицького наше завдання, яким першорядно була допомога у виданні його писань, поширилося на вшанування його пам'яті. Пожертви, які з того часу вплинули на наші руки, плановано першорядно вжити на дальше видання творів Покійного. При розгляді архіву виявилось одне, що більших рукописів нема, а менші статті передано до публікації в наукових і фахових виданнях та періодиках, тому вирішено акти зібраний фонд для частинного покрива видатків, зв'язаних з виданням монографії проф. Віктора Доманицького. Ця монографія вийшла саме як чергове видання серії "Українські вчені" УВАН у Вінніпегу, за фінансовою допомогою тієї установи.

Білоус Тихон, інж., Міннеаполіс — в доларах: 100; Шинкаго Зірка 74; Гончаренко Юрій, інж., Міннеаполіс 60; Хористи цього хору 53.50; Журавель Віра й Лариса, Міннеаполіс 50; по 20: Воронський Михайло, проф., Вінніпег, Союз Українок, Відділ Міннеаполіс — Ст. Пол, Темницька Ростислава, проф., Нью-Йорк, Топольницький Василь інж., Вінніпег, Хор "Діпро", Міннеаполіс — Ст. Пол; Фур Стефанія й Іван інж., Клівленд 15; по 10: Васюк Богдан інж., Каракас, Васюк Бенедикт інж., Каракас, Луція Федір проф., Міннеаполіс, Міщенко М. проф., д-р, Джеймстаун, УВАН, Вінніпег, Храпливий Євгенія і Леся мтр. Нью-Йорк, "Шостокрил", курорт Ст. Пласуджук, Клівленд; по 5: Ляшенко Оксана й Микола інж., Тіволі, Лісовий Степан інж., Вунсакет. — Разом доларів 532.50.

За Комітет:

проф. М. Адастазієвський, інж. І. Фур, інж. І. Янович

● Лондонські банки перестали промишляти, охочих торгувати з Кубою Кастро, що Кастро дуже радо замовляє і приймає замовлення, але нічого не дає з них платити. Терористи дефіцит Куби був в минулому році 238 мільярдів доларів, що йде на мільярдів становить величезну суму.

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Подвійні осяги

Богдан і Христина Венгловські

Богдан Венгловський, син Марії і Стефана Венгловських з Маямі, Флорида, і його дружина Христина, дочка інж. Константина і Наталії Гуран, — здобули свої дипломи в Університеті ім. Джорджа Вашингтона у Вашингтоні, Д.К. Пані Христина дістала в черні д-р. диплом бакалавра наук, а її чоловік градував пізніше до ранги лейтенанта лєтунства. Богдан продовжує свої студії на правничому факультеті в Університеті ім. Джорджа Вашингтона, а також працює в бюро конгресмена з Маямі. Христина працює по своїй професії. Обом вони є членами Українського Народного Союзу.

Всеволод Когутяк — доктор медицини

24-го травня д-р. промучався на доктора медицини Всеволод Когутяк з Ютикі, Н.Й. Медичні студії закінчив він в State University of New York, Upstate Medical Center in Syracuse.

Всеволод, син д-ра Володимира і Марії Когутяків, народився 1938 р. в Станіславові, Західній Україні. Восина хуртовина закінчила його малому хлопчиною з батьками спочатку до Німеччини, а відтак до ЗДА. В Німеччині закінчив початкову німецьку школу та кілька класів української дитячої гімназії. Належав до Українського Пластового Уряду і як пластунок-юнак, по першій пластовій пробі, ввійшов в 1950 р. до Америки. У Вашингтоні, Д.К. закінчив початкову школу, а в Вирджинії та в Ютиці, Н.Й. — середню школу.

В 1956 р. вступив на передмедичні студії до Utica College of Syracuse University. За високим академічним досягненням став членом: Beta, Beta, Beta, Biological Society і Phi Kappa Phi Honor Society of Syracuse University, а також Eta Chi Kappa Honor Society.

В 1960 р. закінчив коледж, одержавши диплом зі ступенем B.A. Magna cum laude.

Вудучи в Ютиці, закінчив успішно школу українознавства, належав до української студентської організації і брав участь у виступах української національної групи. Для американського населення вголосовав інформаційні реферати про Україну та її культуру. Улюбленим спортом

д-р Всеволод Когутяк

Всеволода є теніс та фехтування. Медичні студії в New York State University, Upstate Medical Center in Syracuse, N.Y. закінчив 24-го травня 1964 р. де промучався на доктора медицини.

Всеволод Когутяк є членом української медичної громади при УЛТИА. Лікарську практику (Internship) відбуватиме в St. Joseph Hospital в Сиракузах, а після того планує спеціалізацію в ділянці внутрішньої медицини.

Д-р Всеволод є одружений з Лідією Гомовською, донькою інж. Юліана та Івонни Гомовських. Батьки молодих є членами Українського Народного Союзу.

Н. Н.

Мирон А. Гуран здобув диплом архітекта

Мирон Александер Гуран народився 1940 р. у Львові. До Америки приїхав з родичами інж. Константином і Наталією Гуран в 1947 році. Парохіально народну школу і гімназію закінчив з відзначенням. В часі 6-літніх студій в Пенсильванському університеті у Філадельфії одержав два дипломи: Bachelor of Arts в 1962 р. і Bachelor of Architecture в травні д-р. Оба дипломи одержав з відзначенням (cum laude).

За свої вразливі праці дістав різні призначення, як: "Warren Fair Memorial Prize in Architecture", повну стипендію на оплату архітектурних студій і платну асистентуру. Був президентом Tau Sigma Delta Honorary Society for Architecture and the Allied Arts of the University of Pennsylvania. Від був також спів-

архітект Мирон А. Гуран

творцем вистави "The Divine Proportion in the Platonic Solids."

Тепер Мирон А. Гуран працює у своїй професії. Від малювання він є членом УНСоюзу, Відд. 367 Т-во "Запорозька Січ" в Рочестері, Н.Й.

Н. Н.

Короткі вісті

● "Звєстія" твердить, що комуніст-китайський ватажок Мао Тсе-тунг б'є раків тому махалом, що його учителем дипломатії був покійний американський державний секретар Дж. Ф. Даллес, знахідним теорією про комуністичні доводи і нагоди ситуації, над беріг війни". Мао Тсе-тунг б'є раків, бо — це символічно, махалом, бо — махалом, це нагадує йому "забаву" — тягнути тигра за вуши.

● Румунська преса дуже гордо зарекнулася на статтю професора московського університету І. Б. Валєва, в якій пропонувалося, щоб три держави, Румунія, Болгарія і СРСР спільно переклали регуляцію долини Дунаю, де встановлено, що на майбутнє сильне управління з наддержавними правами, руською добачали в ті статті, руською добачали "спеці" новий захват Москви на суверенні права Румунії над Північними Карпатами.

● Терористи в Південному В'єтнамі переклали в минулому тижні один із найстрашніших актів саботажу: вони відклали міну під рейли поїзда і спричинили його катастрофу, а який згинуло 20 осіб, самі північні в'єтнамці, здебільше жінки, і діти, які їхали до надзорської місцевості. Всі жертви згинули в пожежі, що огорнула три перші вагони.

З глибоким жалем повідомляємо
Родичу, Приятелів і Знайомих,
що 27-го червня 1964 року відійшов у Вічність,
наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ.

бл. п.

Михайло ГАЛІБЕЙ

ПАНАХИДА відправиться в четвер, 3-го липня 1964 р. о год. 8-12 веч. в похоронному заведенні Петра Йреми при 7-й вул. в Нью Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в п'ятницю, 3-го липня 1964 р. о год. 10-12 ранку з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Юра в Нью Йорку, відтак на цвинтар.

Горем прибиті:

дружина — ТЕОДОЗІЯ
діти: ІРИНА і ТАРАС КУЛЬЧИЦЬКІ — донька і син
ОЛЬГА і ОСИП БОВИ — донька і син
ГАЛІНА і ОСИП МАШАКИ — донька і син
ТАРАС і РІТА ГАЛІБЕЙ — син і донька
св. МАРТА, АНДРІЙ, РОКСОЛІЯНА, БОГДАН, ЗОРИНА, ХРИСТІЯ, ТАКА і ДАНИЛКО

бл. п. ДМИТРО ГЕВНО

бувший підстаршина УГА та довголітній
управитель народних шкіл

Горем прибиті:

дружина — ОЛЕНА
син — ЛЮБОМИР і Родиною брат — МИХАЙЛО в Україні
братів — ВАСИЛЬ і
шлагер — БОГДАН КОССАК з Родиною
ВІЧНА НОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Українська Вільна Академія Наук у США

Висловлюємо глибоке співчуття
Поспівні Поспівниці Гриняк з родиною
за приходу смерті брата

ВОЛОДИМИРА ГІРНЯКА

УПРАВА УВАН у США

З глибоким смутком повідомляємо,
Членів Братства УСС і все Українське Громадянство,
що дня 26-го червня 1964 року
помер

бл. п.

ВОЛОДИМИР ГІРНЯК

б. УСС, учасник Визвольних Змагань.
ПАНАХИДА — для 29-го червня 1964 р. о год. 8-12 веч. в похоронному заведенні П. Йреми.
ПОХОРОН — у вівторок 30-го червня 1964 року о год. 8-12 ранку з дох. заведення П. Йреми до церкви св. Юра, відтак на цвинтар Факс Чейс у Філадельфії.

Дружині і Родині Покійного висловлюємо співчуття.

ГОЛОВНА РАДА БРАТСТВА УСС

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ СПОРТОВЕ ТОВАРИСТВО "ЛЕВИ" В ШІКАГО

Ділячись Українським Громадою сумного вісткою,
що в дні 24-го червня 1964 року в Шікаго,
відійшов у Вічність

бл. п. ГРИГОРІЙ МАСНИН

Освоєний і почесний член УАСТ "Лєви" в Шікаго, діяч і меценат українських спортивних Товариств: "Скала" — Мостівська, "Лєво" — Сянік, "Січ" — Регенсбург, довголітній кооперативний і суспільний працівник.
ВІЧНА НОМУ ПАМ'ЯТЬ!

НАЙНОВІШЕ ВИДАННЯ!

Михайло ОСТРОВЕРКА:

Грозна Налини в Українських Січових Стрільцях

Обкладинка й нарис Едварда Колам.
Сторін: 132 Ціна: \$2.00
Замовлення і належність (чеків або поштових переказів) надіслати:
SVOBODA — P. O. Box 346 — Jersey City, N. J. 07303

